لە تەمتومانی زۆنی حیزبۆچکەوە بۆ دروستکردنی بەرەیەکی کاریگەر هادی حەمەڕەشید – کامیار سابیر

لە بەشەکانی پێشوودا ئاماژەمان بە صەد ساڵ سووڕانەوەی کورد لە بازنەیەکدا لە کوردستانی عێراق کرد، باسی ئەوەمان کرد کە چۆن لە رێگەی چەند خێزانەکی دەستەمەی هەواڵگریی ئیقلیمیی و جیهانییەوە بە میکانیزمی گەمەکردن بە هەست و شعوری قەومیی، سوودیان لە دەسافیی و ناهۆشیاریی خەڵك بیینیوە، بە دەستەڵك ختوکەی شعوری نەتەوەیی گەلی کورد ئەدەن و لەولایشەوە، بە هەزار پێ بە دوای پلان و پرۆژەی وڵاتانی ئیقلیمییدا، رائەکەن!
هاوکات، دەرد و ئ□اریشە و لەمپەرەکانی بەردەم هەر پڕۆژەیەک(بەدیل)ی سیاسیمان بە ئەم عەمالەتە ئیقلیمییە موزمینە خستەڕوو، دەستکورتیی مەعریفیی و بێ ڕوئیەیی ئەو هێزانەمان شەنوکەو کرد کە چەندیین دەیە دژی ئەو جۆرە لە سیاسەتی زاڵی بنەماڵەکان، وەستانەوە، وزەیەکی زۆری کۆمەڵگەیان بەفیڕۆدا، کاتێکی درێژخایەن و خوێنێکی بێ شومار و میلیۆنان خۆزگەی گەنج و لاویان لە دژایەتیی دەسەڵاتی گەندەڵدا بەهەدەردا، دواتر هاتنەوە بە بەردەرگاکەیان و بوونەوە بە پاشکۆ و پەراوێزی هەمان سیاسەت و تیجاڕەتی کوردایەتیی !دەیان خێزانی سیاسیی لەژێر چەتری خێزانەکانی ئەم موئەسەسە تیجاڕیەدا، کەوتنە پیسخۆریی و بەرماوەخۆریی و هەر لەڕێگای ئەوانیشەوە بە موخابەراتی دەوڵەتە ئیقلیمییەکان، جەرد کران!

هەرچەندە سیاسەت تا ڕادەیەکی ئەوتۆ ناشیرین کراوە و کەمیی بەشداریی هاوڵاتییان لە کۆتا هەڵبژاردندا سەلمێنەری بێزاریی لە رادە بەدەری خەڵکە ،نەك بیير لە دروستکردن و زیادکردنی حیزبێکی تر ناکاتەوە، بەڵکو تەنانەت ناچێت بۆ دەنگدان و لە بناغەوە، باوەڕی بە کۆی پڕۆسەکە نییە. واقیعیش ئەوەیە هەر ئەو باوەڕە و یەقینەی(چۆن سیاسەت بە مانا فراوانەکەی سەرچاوەی تێکدانی تانوپۆی کۆمەڵگەیە، بەهەمان رەهەندیش، بەڵام بە دیوە فەضیەییە رەشیدییە خاوەن فیکرییەکەیدا، تاکە ڕێگەی چاککردنی ئەو چەوتیی و تێکدانانەیە)، بۆیە لەم بەشەدا سەرخەت و هێڵە گشتییەکانی

(بەرە)یەك بەیـان ئەكەیـن(بەبێ درێژدادڕیـی سیاسـیی و سەفسـەطەی وشەسازیی و سەجعی ئەدەبیی نامەفهوم)، هاوزەمان، دڵنیاین ئەمە کارێکی سەختی سیاسیی و فیکرییە، لە یەك کاتدا باوەڕ بە بەشێک بە نوخبە و ئەکتیڤیستی سیاسیی کارییگەر بهێنرێت تا بە جدییەوە و لە سەنگەرێکی ترەوە، بە گوتارێکی سیاسیی و نیشتمانیی، جیاوازتر لە کوردایەتیی، سیاسەت بکەن، هاوکات قایلکردنی خەڵك تا جارێکیتر بە گوێ و تینێوە بەشداریی سیاسیی بکەن ، بەڵام لەوەش دڵنیاین کە(ئەستەم)یش نییە:-

یەکەم/ پێویستە بەرەیەکی سیاسیی بەهێز و خاوەن روئییەی جەرییئانە و روون، بە گوتارێکی سیاسیی جودا لە گوتاری کوردایەتیی دروست بکرێت، باز بدات بەسەر سیاسەتی کلاسیکیی صەدەی رابردوو لە(دروشمی قەومیی)، سەرباری تێپەڕاندنی سەردەمی ئایدۆلۆژیا(وەك ئەفیون) ،هاوکات هەڵگری سەوابیتی سیاسیی و ئەخلاقیی خۆی بێت، خاوەنی کەمێکیش هێڵێکی سوری حەرامکراو بێت کە ئەمڕۆ نەبێت بە دروشم بۆی و سبەی لەژێر دەیان پاساودا، فەتوای حەڵاڵبوونیان بدات!
ناچاروایە کە ئیتر بییر لەو مەد و جەزرەی جەولەدەستانی سیاسەت لە کوردستانی عێراقدا نەکەینەوە کە صەدان عەقد و سەودای خەزانییان لەگەڵ عێراقی عەرەبیی(بە قەولی کەمپەینی قەومچییەکان) و تورکیا و ئێراندا هەیە، کەچی لە کەمێڵەك بابەتی بچووك و تافیهدا ختوکەی هەسـتی کـوردایەتیی خەڵـك ئەدەن و تـا ئاسـتی شۆڤێنییەت و نەژادپەرستیی راسیستانە، تەیاریان ئەکەن کە صەد ساڵە تەنیا و تەنیا سوودمەند، خۆیان و خەزانەکانیان بوون و ئەبن.
باشترین کارێک بکرێ ئەوەیە کە بەرەیەکی سیاسیی لە زۆربەی حیزب و کەسایەتیی و رێکخراوەکان دروست بکرێ کە ئەم دۆخی قۆرغکاریی و هەژموونـدارییەی پارتییـان قبـووڵ نییە، بەڵـام بە بێ عـومقێکی عێراقیی و نیشتمانیی(نەک نەتەوەیی) و بێ هاوکاریی دەوڵەتی عێراق و هێزە سیاسییەکانی عێراق، ناکرێ دەستکاریی نەخشەی سیاسیی هەرێم بکرێ!

پێویستە کورد لە کوردستانی عێراقدا، تەجروبە لە ئازەرییەکانی ئێران وەربگرێت، کاتێ کۆمارەکەیان لە هەمان سەردەمی کۆماری کوردستاندا شکستی خوارد، ببێای ببێ بییریان لە چەک و تەقوتەق نەکردەوە و بگرە لەوساوە تا ئێستایشی لەگەڵدا بێت، لە فارسەکان زیـاتر خۆیـان بە ئێرانیـی ئەزانـن و تەنـانەت خـامینەئییش کە بەرزترین پۆستی سیاسیی و دینیی ئێرانە، ئازەریی باکگراوندە.
لەکاتێکدا، وێڕای دەوڵەتی ئازەربایجان، چەندین دەوڵەتی خاوەن

سیادەی گەورەی تورک باکگراوند لە ئاسیای ناوەڕاستدا هەیە، بەڵام ئەوان دەستبەرداری دروشمی قەومیی بوون(ئەڵێین دروشم، ئەگینا مافی خۆیانە کە چەن شانازیی بە ئازەریبوون و فەرهەنگ و کەسایەتی خۆیانەوە ئەکەن).

بە عێراقیش، بەهەمان میشێد، ئێمەی کورد پێویستە بە جۆرائەتەوە خۆمان بە عێراقیی بزانین و داکۆکیی لە عێراق، وەکو وڵات و کیانی سیاسیی خۆمان بکەین، بە تایبەتییش لە دوای ٢٠٠٣ وە ستەمی میلليی لەسەر گەلی کورد، ئەکرێ بڵێیت هەر بوونی نییە و بە زۆربەی مافە سیاسیی و دەستورییەکانی خۆمان گەیشتووین. بە پێچەوانەوە ئەوە حیزبەکانی کوردایەتیین کە گەورەترین ستەمیان لە خەڵکی کوردستان کردووە و کۆنترۆڵی بازاڕ و ژیان و ئابووریی هەرێمیان کردووە و هەرێم بووەتە موستەعمەرەیەکی ئیقلیمیی و گێچەڵ بە دەوڵەتی عێراق ئەکات. کاتی ئەوە هاتووە، هەموو کوردێکی عێراقیی، خۆی بە خاوەنی عێراق بزانێ و لە ڕێگەی بەغدادەوە، سیاسەت بکات و هەر لەوێشەوە، کۆنترۆڵی هێزە میلیشیاییە کوردییەکان و شیعییەکان و سوننییەکان، ئەکرێ.

دووەم/ دوورکەوتنەوە لە کەڵکەڵەی پاراستنی قەوارەی چەتەگەریی هەرێم
دۆخی سیاسیی هەرێم و دابەشبوونە حیزبیی و جیۆگرافیی و ئیقلیمییەکەی لە دیفاکتۆوە بووە بە دیژۆری(Di Jure) سیاسیی، بە واتایەکی تر لە ئەمری واقیعەکی کاتییەوە بووە بە دۆخێکی درێژخایەن و بە حوکمی واقیعی سیاسیی و شەرعییەتی ئیقلیمیی نێوان تورکیا و ئێران، هەروەها دۆخی وێرانی عێراق، بە دوو هەرێم، دوو زۆن و دوو ئیدارەی حیزبیی و بنەماڵەیی، ئیدامە بە ژیانی سیاسیی خۆی ئەدات. بە واتایەکی تر، هەولێر و دهۆک لە لایەن تورکیا و پارتییەوە ئیدارە ئەدرێ و زۆنی سەوزیش لە لایەن یەکێتیی و ئێرانەوە. دۆخی هەرێمی کوردستان، لە باری سیاسیی، ئابووریی و تەنانەت ئەمنییشەوە، ئینتیگرەیت نەبووە و ناشبێت. لەبری درێژەدان بەم بارە درێژمەودا و پڕ لە شیعار و خاڵیی لە ناوەڕۆك، ئەم بەرە نیشتمانییە، عێراق و دەستوورە هەمیشەییەکەی کە بیزنسمانەکانی کوردایەتیی،عەڕابی نووسینەوەی بوون، بکەن بە بەدیل بە وەستانەوە دژ بە دەستتێوەردانی ئیقلیمیی و لەگەڵ بەغدا و هێزە نیشتیمانییە عێراقییەکاندا تەماهیی بگرن، نەک دژایەتیی دەوڵەتی عێراق و پێکهاتەکانی عێراق، بە ئەجێندای ئیقلیمیی بکرێ.

سێیەم/ خۆ دوورگرتن لە زەلکاوی گەندەڵیی عێراق و هەرێم

بە درێژایی حەفتاوپێنج ساڵ لە سیاسەتی هەڵە و بە کوشتدانی دەیان هەزار کەس لە صەدەی ڕابردوودا، هەشتا بارتەقای ئەم بیست ساڵەی دوایی لە ۲۰۰۳ ەوە، خەڵکی کوردستان توشی نائومێدیی نەبوون کە هۆکارەکەی ئەو نموونە خراپەی بەڕێوەبردنی دەسەڵاتی لەکایەیی کوردییە، هەر لە پارەخۆریی و بەفیڕۆدان و خۆدەوڵەمەندکردن و دروستبوونی چینایەتیی نێوان دەسەڵاتداران و پیاوەکانیان لەگەڵ زۆریینەی خەڵکی هەرێمی کوردستاندا، تا بەوەی ئەگات بەشێکی زۆر لە کوردستانی عێراق، بە خامۆشیی و شێنەیی، بووە بە زۆنی داگیرکراو لە لایەن تورکیاوە.
سیاسەت بە درۆ و فڕوفێڵ ناکرێ، هەرکەسێ لەم گەندەڵییەی عێراق (بە هەرەمیشەوە) گلابێت، ئەبێ بە هەزار گومانەوە، سەیری سیاسەت و ئەجێنداکانی بکەیت، گلان لە گەندەڵییەوە، لە دزیینی سامانی نیشتمانییەوە ئەگرێتەوە تا ئەو ئەندام پارلمان و وەزیرانەی موچەی قەبەی خانەنشینیی وەرئەگرن تا بە کەسانێک ئەگات کە لە لیستی فەضائییدان و بە ناعەدالەتیی مەعاش، لە کوردستان و عێراق و لە هەندەران، وەرئەگرن. ئەگەر کەسانێک بەمجۆرە و بەم باکگراوندە سیاسیی و ئابوورییەوە، سیاسەت بکەن، هەر حیزب و ڕێکخراوێکی سیاسیی دروست بکەن، هەر گەندەڵ ئەبن و لە پێچەکدا بە گەندەڵییە گەورەکانەوە ئەبەسترێنەوە و بە صەفەقاتی سیاسیی و ئابووریی، لەگەڵ دەسەڵاتی گەندەڵی هەرێمدا، تێکەڵ ئەبنەوە.

بە واتایەکی تر، چەند گرنگە سیاسەت بە فیکر و ڕوئییە و گوتارێکی نوێوە بکرێ کە جیاواز بێت لە هەشت دەیەی فەشەلە زۆرەکانی کوردایەتیی؟ ئەوەندەش گرنگە کە مەعدەنی ئینسانیی، ئەخلاقیی و فەضیلەتیی سیاسیی ئەو کەسانەی سیاسەت ئەکەن، لە نێوان بەرژەوەندیی تایبەتییەکان و بەرژەوەندیی گشتییەکاندا(کێشەی خەڵک)، مەبدەئییانە و ئەخلاقییانە و فاضیلانە، تای داواکارییەکانی خەڵک بگرن. بە ئەفسوسەوە، زۆرینەی ڕەهای ئەوانەی سیاسەتیان کردووە لەماوەی ئەم سیی ساڵەی حوکمڕانیی کوردییدا، بەرژەوەندیی شەخصیی، حیزبیی، بنەماڵەیی و خزمخزمێنەیان لە بەرچاو گرتووە، لە پێش هەموویانەوە، تەواوی سەرکردە سیاسییەکانی دەسەڵات و ئەوانەی جاران و ئێستایش، ئیدیعای ئۆپۆزیسۆنبوون ئەکەن.
قەبارەی گەندەڵیی سیاسییەکانی عێراق بەگشتیی(سەرانی کورد زۆر بە تایبەتیی) نەك خودی وڵاتەکە و ناوچەکە، بگرە میدیا جیهانییەکانی تەنیوە، کردوویانە بە یەکێك لە بوئرە ترسناکەکانی گەندەڵیی و شوێنی حەوانەی بەعثییە دێرینەکان و موخابەراتی ئیقلیمیی و تەنانەت بنکەی زۆری سوپای تورکیا لەسەر خاکی عێراق، هاوکات تا

د□ت، ن□وان چینی د□س□□اتدار و بن□ما□□کان ل□ لای□ک و ز□رین□ی خ□□ك ل□ لای□کی تر، روو ل□ زیادبوون ئ□کات، ل□ و□ها د□خ□کدا و ل□ ئ□وپ□□ی نائوم□دیی خ□□ک ب□ پ□□س□ی سیاسیی و ل□ ناویشیاندا ب□ د□نگدان، ز□ر ب□ مانای□ی□ د□ستپ□کی چوار سا□ی کاری ت□شریعیی و □□قابیی ئ□نجووم□نی نو□ن□رانی ع□راق ب□و ب□زخ و د□ستب□اویی□ و ه□□□شتنی زیاتر ل□ ص□د ملی□ن دینار ب□ ه□ر ی□ک□کیان و دام□زراندنی ل□شکر□کیتر ل□ پاس□وان ب□یان، ب□ب□ ئ□و□ی هیچ ک□س و فراکسی□ن□ك ک□مترین زوهد بنو□نن و ب□ پ□□ژ□ی□ک، داوای ک□مکردن□و□ی ئ□و ئیمتیازات□ هائیلان□ بک□ن، یان د□خی خ□□ك و ف□رمانب□ری ئاسایی و خان□نشینان تا□اد□ی□ك باش بک□ن! ب□ کورتیی□ک□ی ئ□مان□ ناتوانن نو□ن□رای□تیی ز□رین□ی خ□□ک بک□ن، ه□رو□کو داتاکان پیشانی ئ□دات، ل□ دواه□مین ه□□بژاردندا، و□□ای ت□زویری ئ□لیکترونیی، نزیک ب□ ٧٠٪ی خ□□کی ع□راق(ب□ ه□ر□میشو□)، د□نگیان ن□داو□.

چوار□م/ ئ□و ب□ر□ی□ پ□ویستی ب□ سیاسیی□ك یان چ□ند سیاسیی□ک□ ک□ ددانیان ه□ب□ت و ه□زی چ□کداریان ه□ب□ت(یان ب□وایان پ□ی ه□ب□ت)تا داک□کیی ل□ خ□یان و ل□و ب□ر□ی□ش بک□ن ک□ ب□یار□ دروست بکر□. ب□ د□نیایی□و□ ئ□م□ کات□ک ئ□کر□ ک□ عومقی ستراتیژیی، ع□راق ب□ت و ل□ ر□گ□ی د□و□□تی ع□راق و ه□ز□ ع□راقیی□کان□و□، بتوانر□ت ئ□م د□خ□ی ه□ر□م، د□ستکاریی بکر□ت. پ□ش ه□مووک□س ئ□م سیاسیان□ خ□یان ئ□ب□ خاو□نی گوتار و روئیی□ی□کی سیاسیی جیاواز ل□ ف□ش□ل□کانی گوتاری کوردای□تیی بن.

ب□ ئ□م□ش ئ□ب□ ئ□م سیاسیان□، بو□ر و خاو□ن □□حی د□ستپ□شخ□ریی بن، خیلافات و عوقد□ی ش□خصیی ب□لاو□ بن□ن و بییر ل□ ب□ر□ی□کی نیشتمانیی بک□ن□و□ ک□ ت□جاوزی ئایدی□ل□ژیای ن□ت□و□یی و ن□ژادیی و عوقد□ی طائیفییان کردب□ت. پارتیی و ی□ک□تیی ب□چی شانازیی ب□و□و□ ئ□ک□ن ک□ میلیشیاکانیان کردوو□ ب□ ب□ش□ك ل□ سیستمی ب□رگریی ع□راقیی(منظومة الدفاع العراقية)یان ب□ش□ك ل□ ه□ز□ چ□کدار□کانی ع□راق(القوات المسلحة العراقية)، ب□□ام ه□ر ک□س□ك ت□خوین و ت□کفیر ئ□ک□ن ک□ س□ د□ی□ی□ هاواری کردب□ت (ه□ز□کان ب□ نیشتیمانیی بک□ن) و ل□وپ□□ی ب□ ئوم□دییدا ئ□ستا بی□و□ت ه□ز□ك دروست بکات تا میلیشیاکانی ئ□وان ن□توانن سوکای□تیی ب□ خ□□ك بک□ن؟ ئ□م ه□ز□، یان ئ□م ب□ر□ی□، ئ□ب□ باو□□□کی قوو□ی ب□ سیاس□تکردن ل□ ع□راقدا ه□ب□ت و ع□راق ب□ و□اتی خ□ی بزان□ت و سوود ل□ د□ستور و ه□ز□ نیشتمانیی□کانی ع□راق ببینر□ت ب□ ئ□و□ی ئ□م ق□رغکاریی□ سیاسیی و ئابووریی□ی ه□ر□م، ک□م بکر□ت□و□ و ورد□ ورد□ ، د□س□□اتی ز□رین□ی

خەڵک بە گژ ئەو هەموو گەندەڵیی و دزیی و ناعەدالەتییەی هەرێمدا بکرێتەوە س بشتوانرێ، لە بەرامبەر میلیشیاکانی کوردایەتییدا، دیفاع لەم بەرە زێرینەیە بکرێت.

ئەمەی سەرەوە، بەشی شەشەم و کۆتایی بوو لە زنجییرە وتاری
گوتارێکی سیاسیی جودا، پێویستییەکی هەنووکەییە
نەخشەرێگەیەکی بەدیل، بۆ فەشەلی حیکایەتەکانی کوردایەتیی